

Anmeldelse af Morten Thing

Bare damer

Da jeg gik i skole i 50erne, hed blade som *Cocktail*, *Variété* og *Modelstudier* simpelthen "bare damer". *Bare* i betydningen *nøgne*. "Vi skal over og købe nogle bare damer", sagde vi. Og det passede jo på den måde, at der var ingen mænd på billederne. Var der mænd på billederne og især da *bare mænd*, så var der en vis sandsynlighed for, at billedet var *utugtigt*. Det var lovens og politiets ord for det, vi i dag kalder *porno*. Pornografi er et ret nyt ord på dansk, måske 110 år gammelt. Det betyder 'luderbeskrivelse'. Bag ordet 'utugt' ligger ordet 'tugt', som er et gammelt ord på dansk. Det kommer fra middelnedertysk, hvor det som verbum betyder at 'trække' eller 'føre' i opdragelsesøjemed. Utugt var altså uopdraget, men fokuserede især på kønsmoralen hos personer, som var løstgite, lette på tråden eller måske ligefrem ludere.

Om disse *forbudte* billeder har Frederik Strand skrevet en virkelig god bog og en meget smuk bog. Frederik Strand er leder af politimuseet på Fælledvej i København, og nede i museets kælder fandt han i kassevis af billeder, både forbudte og dem som var lige på kanten. Kasserne var fulde med billeder af bare damer. Selvom utugtigt også var et ord, man brugte om de forbudte tekster, så skete der noget på markedet for forbudte billeder, efter fotografiet blev opfundet. Som vare på dette marked blev det i sidste del af 1800-tallet den vigtigste vare uden tugt.

Pornovarerne bestod ikke kun af bare damer, det var især dem med både mænd og kvinder på, som var utugtige, for set med politiets og domstolens øjne, så var billeder med kønshår, med tydelige kønsorganer for slet ikke at tale om samleje, oralsex, onani, analsex, gruppesex, SM osv. simpelthen kernen af de utugtige billeder. Og selvom Frederik Strand nævner hovedpunkterne i tekstpornografiens udvikling, så er billederne, som titlen siger, hans hovedærinde. Vinklen, han ser billederne fra, er politikvinklen: han skriver pornobilledernes historie set som del af politiets arbejde.

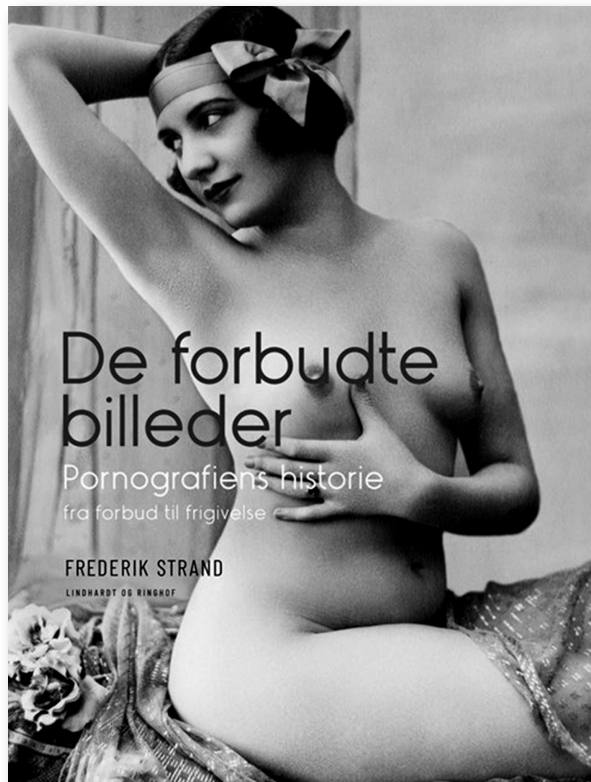
Politiet var afhængige af, hvilke domme der var på området, og det viser hen til noget særligt ved dette område som jura. Når man ser fx de tekster, som bliver dømt utugtige, så bliver det lysende klart, at utugt er en helt særlig kategori af forbrydelser. Hvor drab, tyveri og voldtægt var relativt klare, objektive forbrydelser, så var utugt, og især da utugtige tekster *historiske forbrydelser*. Det var helt tydeligt, at dommerne med tiden ændrede holdning til, hvad der var utugtigt. Det var ikke nogen objektiv forbrydelse, men en historisk bestemt.

Frederik Strand fremhæver, at politiet ikke lavede det store efterforskningsarbejde for at afdække det illegale salg af muligvis forbudte billeder. De byggede ikke mindst på anmeldelser. Det var frem for alt den indremissionske forening *Vigilia*, hvis medlemmer op søgte cigarhandlere og der spurgte efter billeder, som de så købte og sendte til politiet med angivelse af cigarhandlerens navn og adresse. Strand anfører her et indlæg fra Morten Pontoppidan, grundtvigiansk præst, hvor han lagde vægt på, at Gud jo havde skabt mennesket med kønsdele og seksualitet, og at det måtte være hans mening, at det skulle

bruges. Men det påvirkede ikke de indremissionske vigilianere og heller ikke dommere og politi.

I mellemkrigstiden skærpedes holdningen til pornografi, og det førte til en skærpet indsats fra politiets side. Det var det kulturelle klima, som også frembragte nazismen. I Danmark fik den socialdemokratiske justitsminister K.K. Steincke indført et stykke tre til pornoparagraffen, som gjorde det ulovligt at udgive noget, som ikke ellers omfattedes af paragraffen, hvis det primært udgaves *for at tjene penge på det*. Stykke tre var ikke mindst kommet til på grund af bladet *Cocktail*, som i sin billedpolitik holdt sig indenfor de lovlige grænser, og det førte til en retssag imod bladet, som dog ikke førte til nogen dom. Man kan sige, at dommerne gjorde opmærksom på, at stykke tre var uden mening: I et kapitalistisk samfund er det svært at gøre det kriminelt at tjene penge på noget, som ikke i sig selv er kriminelt.

Da den engelske pornoklassiker *Fanny Hill* i 1965 blev frikendt for utugt i Højesteret, rettede det radikale folketingsmedlem Else Merete Ross det spørgsmål til den socialdemokratiske justitsminister K. Axel Nielsen, om ikke han burde overveje at ophæve § 234, pornoparagraffen i straffeloven. Hun begrundede det med, at det aldrig var blevet påvist, at adgang til seksuelle skildringer havde nogen skadelig effekt. Hun tilføjede, at staten ikke burde håndhæve visse socialgruppers moralsyn mod andre socialgrupper. Voksne mennesker burde være frie til at gøre som de lystede, blot de ikke skadede andre. Det endte med ophævelsen i 1967-69. Else Merete Ross var altså med sin *kulturrelativisme* med til at undergrave den herskende moralopfattelse og kirkens autoritet. Dermed indgår ophævelsen af

Frederik Strand:
DE FORBUDTE BILLEDER.
Pornografiens historie fra forbud til frigivelse.
Lindhardt og Ringhof 2019,
400 sider, kr. 399,95.

§ 234 i den voldsomme omkalfatring af samfundets kultur, som ikke mindst kan aflæse af netop kirkens faldende magt.

De forbudte billeder består af en tekst, som fremstiller pornografiens historie i Danmark, suppleret af en overdådighed af billeder fra politiets overdådige arkiver. Frederik Strands tekst er nøgtern og klar i sin fremstilling. Bogen er i coffee-table-format med billeder i en flot gengivelse. De forbudte og svinske billeder fremstår som yderst æstetiske. *De forbudte billeder* omfatter historien frem til pornoens frigivelse i 1967 (tekst) og 1969 (billeder). Samlet må man sige, at det er en både æstetisk indbydende og sagligt meget velkrevet bog. Mellemkrigstidens politi og K.K. Steincke ville omgående have fået bogen destrueret og Politimuseets leder bag lås og slå.